

Handvatten voor scholen voor samenwerking met externen¹

Inleiding

Regelmatig wordt de pedagogische begeleidingsdienst geconfronteerd met vragen vanuit scholen over de samenwerking met externen. De vragen hebben onder meer betrekking op de betrouwbaarheid van de organisaties, commercialisering en heel algemeen, het kader waarbinnen een schoolteam met die organisaties aan de slag kan gaan. Zonder afbreuk te willen doen aan de bevoegdheden van de scholen om zelf te bepalen met wie zij wensen samen te werken om eindtermen en ontwikkelingsdoelen te bereiken, worden hieronder een aantal **algemene tips** gegeven die scholen kunnen gebruiken in de samenwerking met externen.

Wanneer er over **externen** gesproken wordt, dan slaat dat niet alleen op organisaties, maar ook op individuen die een aanbod t.a.v. scholen hebben (bv. individuele getuigenissen, ervaringsdeskundigen, kunstenaars, fotografen, BV's, e.d.). Externen kunnen niet alleen een professioneel aanbod (en/of betalend aanbod) hebben, maar bv. ook een vrijwilligerswerking. Het is dan ook de bedoeling om de hieronder beschreven tips in een breder geheel van samenwerking met externen te bekijken.

De **samenwerking** met externen kan op **verschillende manieren** verlopen. Zo kan er een effectieve vraag van een schoolteam zijn om in een bepaalde les een bijkomende toelichting te komen geven. Het is echter ook mogelijk dat een organisatie een aanbod doet (bv. voor educatief materiaal, een filmpje, een toneelvoorstelling, ...) en dat gevraagd wordt om samen te werken. Ongeacht de mogelijke manier van samenwerken en het kanaal waarlangs externen zich met de school in verbinding stellen, is het altijd van belang om voorstellen tot samenwerking voor te leggen aan bv. het schoolteam, de schoolraad, een bestaand overlegplatform, e.d.

Wanneer een school aan een externe vraagt om een gedeelte van de vorming te verzorgen, blijven **de leraren eigenaar en regisseur van het leerproces** dat met kinderen en jongeren wordt vooropgesteld. Een externe kan aanvullen, maar kan nooit een leraar vervangen. In die zin is het altijd van belang dat het schoolteam zich afvraagt wat het doel is dat wenst bereikt te worden en wat de meerwaarde kan zijn van een samenwerking met een externe. Het is immers niet de bedoeling dat externen one shots komen geven, maar dat hun bijdragen passen in een groter geheel van te behalen doelstellingen.

---

¹ Deze tekst is sterk gebaseerd op de VLOR-tekst 'Enkele handvatten voor scholen voor de samenwerking met externe ondersteunende organisaties op het vlak van gezondheidsbeleid' (2016).

Veel organisaties hebben een gratis aanbod. Een gratis aanbod staat echter niet altijd gelijk met een **kwaliteitsvol aanbod** (ook omgekeerd, staat een betalend aanbod niet altijd garant voor een kwaliteitsvol aanbod). Het kosteloze karakter van een bestaand aanbod mag dan ook geen aanleiding zijn om voor het aanbod te kiezen. Kwaliteit staan ten alle tijd voorop.

Indien een schoolteam moeilijkheden ervaart om een geschikte externe partner te vinden, kan zij steeds beroep doen op de pedagogische begeleidingsdienst van OVSG. De pedagogisch begeleider neemt dan een makelaarsrol op en brengt de school in contact met twee of meer relevante partners waarmee de school kan samenwerken. De begeleider kan ook om advies gevraagd worden bij het maken van een uiteindelijke keuze voor een externe partner nadat de school zelf twee of meer voor hen relevante partners selecteerde. Aan de hand van een gesprek (zie aandachtspunten en stappenplan hieronder), helpt de pedagogisch begeleider het schoolteam een gerichte keuze maken.

Aandachtspunten

- ***Pedagogisch project van de school***

De samenwerking met externen wordt steeds afgetoetst aan het pedagogisch project van de school. Het pedagogisch project is als het ware de bril om te kijken naar het aanbod van externe organisaties. Compatibiliteit met het eigen pedagogisch project is dan ook een belangrijke voorwaarde om in te gaan op het aanbod van een externe partner.

- ***Eindtermen en ontwikkelingsdoelen***

De eindtermen en ontwikkelingsdoelen, vertaald naar leerplannen, zijn voor de scholen de fundamentele om te werken aan kennis, vaardigheden en attitudes bij kinderen en jongeren. Nagaan op welke manier de samenwerking met externen bijdraagt aan de realisatie van de vooropgestelde competenties is dan ook cruciaal.

Voor meer info: onderwijs.vlaanderen.be/nl/eindtermen-en-ontwikkelingsdoelen

- ***Visieteksten van OVSG***

Bij het kiezen van een externe partner, is het ook zinvol om op de website van OVSG (www.ovsg.be) na te gaan of er een visietekst beschikbaar is m.b.t. het onderwerp waarvoor de externe partner gecontacteerd zou worden. De visieteksten geven immers uitdrukking aan de identiteit van stedelijk en gemeentelijk onderwijs, en vormen op die manier een richtingwijzer bij de selectie van partners. Indien er geen bestaande visieteksten beschikbaar zijn over het gevraagde onderwerp, kunnen scholen bij hun pedagogisch begeleider hun standpunt aftoetsen.

- ***rOK***

Voor de selectie van externe partners voor scholen biedt ook het 'Referentiekader Onderwijskwaliteit' een richtinggevend kader. Dit referentiekader geeft immers de minimale gemeenschappelijke verwachtingen van kwaliteitsvol onderwijs weer en legt een aantal accenten die ondersteunend kunnen zijn om prioriteiten te leggen in functie van samenwerking met externen.

- ***De regelgeving m.b.t. zorgvuldig bestuur in onderwijsinstellingen***

Via de regelgeving op zorgvuldig bestuur werden er voor scholen (basis, secundair, deeltijds kunstonderwijs) en centra (Centra voor Leerlingenbegeleiding en Centra voor Volwassenenonderwijs) een aantal principes vastgelegd, onder meer met betrekking tot het verspreiden van politieke ideeën, het opzetten van handelsactiviteiten en het maken van reclame en sponsoring. Deze regelgeving kan behulpzaam zijn bij initiatieven met een gevoelig karakter op ideologisch, politiek of commercieel vlak.

Voor meer info: www.agodi.be/commissie-zorgvuldig-bestuur

- ***Het participatiedecreet***

Er wordt bij de Commissie Zorgvuldig Bestuur ook gesteld dat het van belang is om via de schoolraad alle personeelsleden, leerlingen en ouders in te lichten over de werking van de onderwijsinstelling. De schoolraad is een inspraakorgaan waar via overleg of advies verschillende onderwerpen aan bod kunnen komen. Het bestaat uit vertegenwoordigers van het personeel, de ouders, de lokale gemeenschap en (in het secundair onderwijs) de leerlingen. De samenstelling en de bevoegdheden ervan zijn geregeld via het 'participatiedecreet'. Op de schoolraad kan ook de samenwerking met externen aan bod komen om een brede gedragenheid te garanderen en gezamenlijke keuzes te maken.

Voor meer info: data-onderwijs.vlaanderen.be/edulex/document.aspx?docid=13504#198909

- ***Privacy op school***

Scholen houden heel wat persoonsgegevens van leerlingen bij. Ze houden verband met studiekeuze, schoolprestaties, gedragsproblemen, afwezigheden, examenresultaten, enz. en zijn noodzakelijk om hun onderwijs- en opvoedingsopdracht te kunnen uitvoeren. Maar de leerlingen hebben recht op privacy. Vanaf 25 mei 2018 is een nieuwe Europese Algemene Verordening Gegevensbescherming (AVG) van kracht, die voorwaarden opleggen waaraan overheden, bedrijven en alle andere organisaties moeten voldoen als ze persoonsgegevens verwerken. Eén van de voorwaarden is dat aan niemand anders gegevens over individuele leerlingen worden doorgegeven, tenzij daarvoor specifieke toestemming is gegeven of als er een wettelijke toelating of verplichting is. Het ligt voor de hand dat er aan externen, die een vorming in de school verzorgen, geen gegevens van individuele leerlingen worden doorgespeeld, ook niet wanneer daarnaar wordt gevraagd. Dit houdt concreet in dat ook tijdens de lessen de privacy en integriteit van de leerlingen wordt bewaakt en externen tijdens hun activiteit ook geen gegevens m.b.t. het persoonlijke leven van individuele leerlingen mogen verzamelen (bv. door vraagstelling in de klas). Voor niet-individuele leerlingengegevens op niveau van bv. de school, studierichting of klas dient het principe gehanteerd te worden dat de individuele leerling niet mag herkend worden doorheen de groepsgegevens. Bij samenwerking met externen is het belangrijk om hierover op voorhand duidelijke afspraken te maken.

Voor meer info: www.ikbeslis.be/ouders-leerkrachten/privacy-op-school

Stappenplan voor scholen in functie van de samenwerking met externen²

- **STAP 1: Informeer je over de externe organisatie die je wenst in te schakelen**
- ✓ Sluit de (pedagogische) visie die door de organisatie wordt uitgedragen aan bij de pedagogische visie van de school? Welke bronnen/linken worden vermeld?
- ✓ Wat is de achtergrond van de organisatie? Maakt ze deel uit van een bredere koepelorganisatie?
- ✓ Welke zijn de partners van de organisatie? Gaat het om een overheidsgesubsidieerde of -erkende organisatie (dit is niet strikt noodzakelijk, maar garandeert doorgaans wel een bredere erkenning van het aanbod)?
- ✓ Sluiten de tussenkomsten en materialen van de organisatie aan bij de leeftijden en leefwereld van de leerlingen?
- ✓ Kan het aanbod zinvol geïntegreerd worden in het ruimere curriculum en onderwijsaanbod? Worden er bv. linken gelegd naar eindtermen, ontwikkelingsdoelen of leerplandoelstellingen in het kader van het thema?
- ✓ Wordt er vermeld welke ervaringen men heeft met tussenkomsten en materialen in scholen?
- ✓ Wat is de visie en de methode waarop men zich baseert om een aanbod te doen? Zijn deze wetenschappelijk onderbouwd?
- ✓ Werkt men via het aanbod zowel aan het verwerven van kennis als het bijbrengen van vaardigheden en attitudes?
- ✓ Wat zijn concrete maatregelen om de veiligheid en het vertrouwen bij leerlingen te waarborgen? Welke didactische aanpak wordt gehanteerd en is die verenigbaar met die van de school?
- ✓ Hoe gaat men om met diversiteit van leerlingen?
- ✓ Worden er pedagogisch verantwoorde en positieve boodschappen gegeven i.v.m. maatschappelijke thema's? Focust de organisatie voldoende op het positieve en het preventieve?
- ✓ Zijn de intenties van de organisatie zuiver educatief? Of heeft de organisatie ook ideologische / politieke doeleinden?
- ✓ Biedt het partnerschap een inhoudelijke meerwaarde? Kan het externe aanbod de leerlingen iets bijbrengen dat de school anders moeilijk zou kunnen bieden omwille van een specifieke expertise?

- **STAP 2: Informeer je vooraf bij anderen naar hun ervaringen in het samenwerken met de organisatie die de school wenst in te schakelen**
- ✓ Informeer je bij collega's en kennissen

---

² Dit document is sterk gebaseerd op de VLOR-tekst 'Enkele handvatten voor scholen voor de samenwerking met externe ondersteunende organisaties op het vlak van gezondheidsbeleid' (2016).

- ✓ Informeer je bij je pedagogisch begeleider
  - ✓ Informeer je bv. tijdens een school- of ouderraad ook bij ouders (en eventueel ook bij leerlingen)
  - ✓ Informeer je bij externe partners zoals de stad of gemeente die mogelijk vertrouwd zijn met het (lokale) aanbod
  - ✓ Informeer je bij andere (gemeentelijke/stedelijke) scholen. Bevraag eventueel bij de externe partner zelf met welke scholen ze al samenwerkten zodat je die scholen nadien kan contacteren als referentie.
- ***STAP 3: Zeg op voorhand aan de organisatie duidelijk wat de school verwacht. Sta stil bij de verwachtingen van de leerlingen en van de leraren.***
  - ✓ Bespreek op voorhand wat er aan bod komt en hoe dit past in het leerproces dat je met de leerlingen loopt. Geef daarbij ook aandacht aan de didactische aanpak en de manier waarop met leerlingen zal gewerkt worden. Bewaak mee de doelstellingen, inhoud en praktische afspraken i.v.m. lessen, grootte van de groep e.d.
- ***STAP 4: De uiteindelijke beslissing of je al dan niet met een externe partner zal samenwerken neem je niet alleen. Overleg altijd met je directie en collega's zodat het een gedragen keuze is.***
- ***STAP 5: Blijf tijdens de samenwerking eigenaar en regisseur van het leerproces dat je met je leerlingen loopt.***
  - ✓ Bespreek vooraf met de leerlingen de activiteit en kader dit binnen het bredere leerproces. Ook activiteiten die door of in samenwerking met externen worden gegeven, dienen geïntegreerd deel uit te maken van het ruimere onderwijsleerproces.
  - ✓ Zorg ervoor dat er altijd iemand van het schoolteam aanspreekbaar is voor vragen van leerlingen tijdens de activiteit.
  - ✓ Zorg ervoor dat iemand van de leraren altijd aanwezig is in de klas of het lokaal tijdens de uiteenzetting/activiteit van de externe organisatie. Dit is trouwens ook juridisch van belang voor de aansprakelijkheid van de school wanneer zich iets zou voordoen. Indien er gedurende een langere periode met een externe wordt samengewerkt, duidt men iemand in het schoolteam aan die de voortgang van het traject kan opvolgen.
  - ✓ Blijf ook achteraf voor de leerlingen beschikbaar voor vragen. Blijf alert voor mogelijke signalen van leerlingen.
  - ✓ Bespreek (evalueer) met de leerlingen de inhoud en werkvormen van de interventie van de externe organisatie.
- ***STAP 6: Bespreek na afloop van de samenwerking met je collega's hoe de samenwerking verlopen is.***

- ✓ Ontwikkel een databank met externe organisaties waarmee de school in het verleden een (minder) goede samenwerking had. Documenteer daarbij welke factoren bijdroegen aan een vlotte samenwerking en welke factoren de samenwerking bemoeilijkten. Deze factoren kunnen zowel gelegen zijn in de school (vb. de klasgroep en -sfeer, de communicatie door een leraar...), als in de externe organisatie (de communicatie door een medewerker van de organisatie, de mate waarin de organisatie het aanbod afstemde op de klasgroep...).